

MAR / Meri Viikari

28.12.2022

Sähkömarkkinatoimikunta 4/2022

Aika 9.12.2022 klo 9.00–13.00

Paikka Fingrid Triotto nh. Auditorio tai Teams

Paikalla

Outi Ervasti	Neste Oyj
Tero Karhumäki, pj	Kuoreveden Sähkö Oy
Antti Keskinen	Ilmatar Oy
Mika Laakkonen	Power-Deriva
Reima Neva	EPV Energia Oy
Teija Pelkonen	UPM Energy Oy
Ville Pesonen	Gasum Oy
Jan Rönneback	Fortum Oyj
Ville Sihvola	Elenia Oy
Harri Sirpoma	HELEN Oy
Matti Supponen	Suomen Sähkökäyttäjät ry
Mikael Surakka	Outokumpu Oyj
Asta Sihvonen-Punkka	Fingrid Oyj
Juha Hiekkala	Fingrid Oyj
Meri Viikari, siht.	Fingrid Oyj
Minna Laasonen	Fingrid Oyj
Antti Raininko	Fingrid Oyj
Marja Eronen	Fingrid Oyj
Karri Mäkelä	Fingrid Oyj
Niko Korhonen	Fingrid Oyj
Satu Viljainen	Fingrid Oyj

MAR / Meri Viikari

28.12.2022

Muistio

1 Kokouksen avaus, asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja asialista hyväksyttiin.

2 Talven tilanne sähkömarkkinoilla

Minna Laasonen esittäytyi ja esitteli Fingridin arvion tulevan talven tehotilanteesta. Huippukulutusarviota on laskettu normaalista talvesta sähkön säästötoimenpiteiden vuoksi 14 400 MW:iin.

Kysyttiin, miksi Suomen ja Ruotsin välinen pohjoinen siirtokapasiteetti voi olla joko 1300 MW tai 1600 MW. Minna kertoi, että käytettävissä olevan kapasiteetin määrä riippuu Suomen sähköjärjestelmän suurimmasta mitoittavasta viasta, joka Olkiluoto 3:n toimiessa on 1600 MW. Tällöin rajasiirtokapasiteetti on 300 MW pienempi kuin ilman Olkiluoto 3:a. Sama mitoittavasta viasta aiheutuva siirtokapasiteetin vähenemä säilyy pohjoisen rajalla, kun kolmas Suomen ja Ruotsin välinen AC-yhdysjohto, Aurora Line, tulee käyttöön.

Kysyttiin, miten todennäköisesti tehoarviossa käytetty 300 MW tuulivoimakapasiteetti on käytettävissä huippukulutuksen hetkenä. Minna kertoi, että 90 % todennäköisyydellä käytettävissä on 6 % prosenttia asennetusta tuulivoimakapasiteetista, eli nykytilanteessa 300 MW.

Minna kertoi, että sähköpulaskenaarioita on syksyn aikana käyty läpi sidosryhmien kanssa. Sähköpula-asteikon viimeisessä vaiheessa, eli sähköpulassa sähkönkulutusta joudutaan kytkemään irti tehotasapainon säilyttämiseksi. Sähköpulatilanteen välttämiseksi sähkön säästötoimenpiteet ovat merkittävässä roolissa. Sähköpulatilanteen näyttäessä todennäköiseltä tiedottaminen ja viestintä aloitetaan välittömästi. Sähköpulatilanne voi kehittyä hitaasti, jolloin viestintä voidaan aloittaa hyvissä ajoin, tai häiriön seurauksena hyvin nopeasti, jolloin viestinnälle jää vähemmän aikaa.

Kysyttiin, miten säätösähkön hinnoittelu määräytyy, jos varavoimalaitoksia joudutaan aktivoimaan. Asta kertoi, että ennen varavoiman käynnistämistä käytetään kaikki markkinaehtoiset säätötarjoukset ja säätösähkön hinta määräytyy viimeisen aktivoidun säätötarjouksen perusteella.

Kysyttiin, onko Fingridillä näkemystä, että minkälaisia tehoja tehopulatilanteessa jouduttaisiin kytkemään irti. Minna vastasi, että irtikytkettävää tehoa on vaikea arvioida etukäteen, koska tarve riippuu tilanteesta.

Kaikki käytettävissä oleva kapasiteetti pyritään ottamaan käyttöön sähköpulan välttämiseksi. Uutena työkaluna Fingrid on ottanut käyttöön vapaaehtoisen sähköjärjestelmän tukimenettelyn, jonka kautta vapaaehtoiset resurssit saadaan kevyillä toimenpiteillä mukaan.

Keskusteltiin sähkökatkojen toteuttamisesta jakeluverkoissa ja todettiin, että loppukuluttajille on viestitty hyvin sähkökatkoihin varautumisesta mutta lisäksi olisi hyödyllistä, jos viestittäisiin toimenpiteistä sähkökatkon jälkeen. Nähtiin tärkeäksi, että

MAR / Meri Viikari

28.12.2022

kiertävien sähkökatkojen aikana kulutusta ei lisättäisi tarpeettomasti vaikka omalta kohdalta katko olisikin ohi.

3 Markkinavalvontaprojektin eteneminen

Antti Raininko esittäytyi ja kertoi taustaa markkinavalvontaprojektista. Energiavirasto on vuonna 2019 todennut, että Fingrid kuuluu REMIT-sääntelyn piiriin tasehallintamarkkinoiden osalta. Energiaviraston linjauksen mukaisesti Fingridin on perustettava ja ylläpidettävä järjestelyt mahdollisten väärinkäytösten havaitsemiseksi markkinoilla. Fingrid käynnisti markkinavalvontaprojektin, jossa markkinavalvonta toteutetaan ostettuna palveluna. Palveluntarjoajaksi on valikoitunut Nord Pool. Ennen ulkoistusta Fingrid on toteuttanut säätösähkömarkkinoiden valvontaa sisäisesti.

Kuluneen syksyn aikana projektissa on työstetty markkinavalvontastrategiaa perustuen riskiarvioon. Tätä työtä jatketaan vielä talven ajan ja tavoitteena on, että markkinavalvonta Nord Poolin toteuttamana on käytössä alkukesästä 2023.

Kysyttiin, onko markkinavalvontastrategia julkinen dokumentti ja tehdäänkö sitä yhdessä Energiaviraston kanssa. Antti kertoi, että Energiavirasto tulee katselmoimaan strategian, joka ei ole julkinen dokumentti.

Kysyttiin, mitkä markkinapaikat kuuluvat valvonnan piiriin ja keitä osapuolia valvonta koskee. Antti kertoi, että alkuun valvonta kohdistetaan Energiaviraston päätöksen mukaisesti mFRR energiamarkkinoille (säätösähkömarkkina), mutta myöhemmin valvonta tullaan laajentamaan myös muihin reservimarkkinapaikkoihin. Valvonta koskee sekä markkinapaikan ylläpitäjää (Fingrid), että markkinoille osallistujia (reservitoimittaja).

4 Siirtyminen varttiin eri markkinoilla

Karri Mäkelä esittäytyi ja kävi läpi varttisiirtymän aikataulut ja tulevat muutokset siirtymisessä 15 minuutin markkinoihin. Karri kertoi myös projektien välisistä riippuvuuksista sekä käyttöönottoaikatauluihin liittyvistä riskeistä. Pohjoismaissa siirtoihin perustuva kapasiteetinlaskentamenetelmä (flow based) on edellytys automatisoidun 15 minuutin mFRR energiamarkkinan (mFRR EAM) käyttöönotolle. Automatisoitu mFRR EAM on edellytys siirtymiselle 15 minuutin päivänsisäiseen kaupankäyntiin tarjousalueiden välillä, joka puolestaan tarvitaan ennen siirtymistä 15 minuutin tasepoikkeaman hinnoitteluun. Riippuvuus ketjuttuu lopulta myös vuorokausimarkkinoiden varttisiirtymään, joka nykyisen yhteiseurooppalaisen aikataulun mukaisesti ajoittuu vuoden 2025 alkuun. Myös siirtyminen eurooppalaiselle säätöenergiamarkkinapaikalle MARlin edellyttää mFRR EAM käyttöönottoa.

Pohjoismainen Flow based -projekti on kertonut käyttöönoton viivästymisestä siten, että aikaisin mahdollinen käyttöönottoajankohta on vuoden 2024 alkupuolella. mFRR EAM riippuvuus flow based -käyttöönotosta lisää varttisiirtymän aikataulujen viivästymisen riskiä.

Kysyttiin, miksi mFRR EAM käyttöönotto on riippuvainen flow based kapasiteetinlaskentamenetelmän käyttöönotosta. Asta Sihvonen-Punkka kertoi, että riippuvuus perustuu Statnetin ja Svenska kraftnätin haasteisiin siirtojenhallinnassa siirryttäessä 15 minuutin automatisoituun mFRR energiamarkkinaan. Flow based -kapasiteetinlaskenta sisältää työkaluja siirtojenhallintaan. Asta kertoi, että flow based –

MAR / Meri Viikari

28.12.2022

mFRR EAM kytköksen purkaminen ei välttämättä helpottaisi aikataulupaineita, koska tällöin Statnetin ja Svenska kraftnätin tulisi ratkaista siirtojenhallinnan haasteet jollain toisella tavalla, joka myös veisi aikaa.

Kysyttiin mitä käy, jos Pohjoismaat eivät ole valmiita eurooppalaisen aikataulun mukaisesti siirtymään 15 minuutin päivänsisäiseen kaupankäyntiin vuoden 2025 alussa. Marja Eronen kertoi, että ACER on hyväksynyt EU-maiden yhtäaikaisen siirtymisen 15 minuutin vuorokausimarkkinoille, eikä algoritmin suorituskyky mahdollista eriaikaista siirtymistä. Vuorokausimarkkinoiden 15 minuutin kaupankäynnin aloittaminen viivästyy kaikkialla Euroopassa, mikäli Pohjoismaat viivästyvät yhteiseurooppalaisesta aikataulusta. EU-maiden tulee vahvistaa siirtymisaikataulunsa ensi kesänä.

Toimikunnalle lähetettiin kaksi varttisiirtymän aikatauluja koskevaa ennakkotehtävää ennen toimikunnan kokousta. Ensimmäinen kysymys liittyi päivänsisäisten huutokauppojen käyttöönottoon. Osalle toimikuntalaisista päivänsisäiset huutokaupat eivät olleet entuudestaan tuttuja ja osa toimikuntalaisista ei käy päivänsisäistä huutokauppaa. Vastausten perusteella toimikuntalaiset suosivat enemmän siirtymistä suoraan 15 minuutin päivänsisäiseen kaupankäyntiin, eikä 60 minuutin välivaihetta nähty tarpeelliseksi.

Toinen ennakkokysymys koski siirtymistä 15 minuutin kaupankäyntijaksoon päivänsisäisellä jatkuvalla markkinalla ja vuorokausimarkkinoilla. Vaihtoehtoina esitettiin joko eriaikainen siirtyminen tai samanaikainen siirtyminen. Enemmistö toimikuntalaisista kannatti yhtäaikaista siirtymistä, jolloin välttyttäisiin välivaiheelta ja mahdollisilta muutoksilta ramping-rajoituksissa. Yhtäaikaisen siirtymän nähtiin myös yksinkertaistavan varttisiirtymän monimutkaiseksi koettua portaittaista siirtymäsuunnitelmaa.

Fingrid hyödyntää toimikunnan vastauksia keskusteluissa varttisiirtymän aikatauluista muiden Pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden kanssa.

5 **Outokumpu esittäytyy**

Mikael Surakka esitteli Outokummun toimintaa. Outokummulla on toimintoja yli 30 maassa ja vahva markkina-asema sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa. Työntekijöitä Outokummussa on noin 9000. Outokummun tärkein raaka-aine on kierrätysteräs ja liikevaihto on noin 7,7 mrd. euroa. Konsernin energiahankinnoista vastaa viiden henkilön tiimi talous- ja rahoitusyksikön alla.

Outokummulla on kolmivaiheinen strategia, jonka toisen vaiheen toteutus on juuri käynnistynyt. Outokumpu panostaa vahvasti vastuullisuuteen ja visiona onkin olla asiakkaan ensimmäinen valinta vastuullisessa ruostumattomassa teräksessä.

Outokummulla on monipuolinen tuoteportfolio ja tasapainoinen asiakaspohja. Outokumpu myy tuotteita sekä suoraan loppuasiakkaille, että jakelijoille. Outokummulla on referenssikohteita eri puolilla maailmaa.

Outokummun kilpailukyky nojautuu jatkossa alan pienimpään hiilijalanjälkeen. Kierrätetyn materiaalin osuus on alan suurin yli 90 % osuudella. Hiilijalanjälki on alan pienin ja vähähiilisen sähkön käyttöaste korkea. Outokummun tavoitteena on vähentää vuoteen 2030 mennessä yli 40 % hiilidioksidipäästöjä verrattuna vuoden 2016 tasoon.

MAR / Meri Viikari

28.12.2022

Kiitettiin Mikaelia mielenkiintoisesta esityksestä.

6 Sähkömarkkinoiden ajankohtaiset

Fingridin valitus ACERin päätöksestä

Satu Viljainen kertoi Fingridin tekemästä valituksesta liittyen ACERin syyskuussa antamaan päätökseen Suomen ja Ruotsin rajojen hintasuojausmahdollisuuksista. ACERin päätöksen mukaisesti Suomen ja Ruotsin rajoilla ei oteta käyttöön pitkän aikavälin siirto-oikeuksia. ACER velvoittaa sen sijaan Suomen ja Ruotsin kantaverkkoyhtiöt varmistamaan rajat ylittävien suojaustuotteiden saatavuus muulla tavoin. ACER suosittelee selvittämään EPAD coupling ratkaisua.

Fingrid on valittanut ACERin päätöksestä. Fingridin perusteluita valitukselle ovat mm. ACERin ehdottamien EPAD ratkaisujen sääntelyn epäselvyys ja hidas käyttöönotto. Myös ACERin kuulemiseen osallistuneiden suomalaisten markkinatoimijoiden enemmistö kannatti siirto-oikeuksia. Fingridin ja Svenska krafnetin on valituksesta huolimatta valmisteltava ACERin päätöksen mukaista toteutusta.

Kysyttiin, onko ACERin antamaa suositusta EPAD coupling ratkaisusta noudatettava vai voivatko kantaverkkoyhtiöt ehdottaa jonkinlaista muuta ratkaisua. Satu vastasi, että periaatteessa ehdotus voi olla jotain muutakin, mutta ACERin suosituksella on todennäköisesti merkitystä siinä vaiheessa, kun kansallinen energiaviranomainen arvioi ehdotusta.

Siirto-oikeuksien huutokaupat FI-EE rajalla

Suomen ja Viron rajalla aloitettiin siirto-oikeuksien huutokaupat 1.12.2022. Huutokauppojen aloitus FI-EE rajalla osoittaa, että siirto-oikeustuotteet on mahdollista saada käyttöön suhteellisen nopealla aikataululla.

7 Fingridin asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset

Meri Viikari esitteli lyhyesti Fingridin vuoden 2022 asiakastyytyväisyyskyselyn tuloksia. Asiakkaiden suositteluindeksi, jossa vastataan kysymykseen ”*kuinka todennäköisesti suosittelisit Fingridin tapaa toimia asiakkaiden kanssa?*” oli vuonna 2022 korkealla +50 tasolla. Indeksissä oli selvää nousua edellisiin vuosiin verrattuna, ja etenkin korkeimman arvion antaneiden osuus nousi.

Tyytyväisyys Fingridin sähkömarkkinapalveluihin oli pysynyt kokonaisuudessa samalla tasolla kuin edellisinä vuosina, joskin osapalvelukohtaisia eroja oli. Avoimien vastausten perusteella Fingridin asiakkaat ovat tyytyväisiä Fingridin palvelulähtöisyyteen ja yhteistyöhön ja parannettavaa löytyy muun muassa Datahub ja Avoin data -palveluista.

8 Palaute kuluneesta vuodesta ja seuraavan vuoden suunnittelua

Meri Viikari esitteli vuoden 2022 sähkömarkkinatoimikunnan toimintaa koskevan palautekyselyn tulokset. Kyselyyn vastasi kuusi sähkömarkkinatoimikunnan jäsentä. Sähkömarkkinatoimikunnan suositteluindeksi oli +50 ja toimikuntatyössä hyvin on sujunut erityisesti ajankohtaisuus. Parantamisen varaa on sisällössä ja myös vuorovaikutteisuuden lisäämistä toivottiin. Avoimien vastausten perusteella sähkömarkkinatoimikunnalta

MAR / Meri Viikari

28.12.2022

toivottiin enemmän aikaa keskustelulla ja eurooppalaista näkökulmaa vahvemmin esille. Toimikunnan antama palaute huomioidaan vuoden 2023 toimikuntatyötä suunniteltaessa. Meri kiitti toimikuntaa palautteesta.

Vuonna 2023 sähkömarkkinatoimikunnassa aloittaa neljä uutta jäsentä. Sovittiin, että järjestetään doodle-kysely vuoden 2023 kokousajankohdista. Kiitettiin jäsenkierrossa väistyviä jäseniä ja erityisesti vuoden 2022 puheenjohtajaa Tero Karhumäkeä erinomaisesta työstä toimikunnassa.

Tero Karhumäki kiitti toimikuntaa vuoden aikana käydystä rakentavasta keskustelusta. Käsiteltäviä aiheita on ollut vuoden aikana paljon ja Tero vinkkasikin seuraavalle puheenjohtajalle, Teija Pelkoselle, että aikatauluihin on hyvä kiinnittää huomiota ja aiheita voisi myös priorisoida siten, että keskustelulle jää aiempaa enemmän aikaa.

9 Kokouksen päätös

Päätettiin kokous klo. 12.10.